

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Tornion kaupunki pohjaa lausuntonsa Kuntaliiton valmistelemaan lausuntoon. Kuntaliitto kantaa huolta erityisesti jätehuollon, ICT-alan ja ruokahuollon palveluiden järjestämisestä. Lisäksi talous- ja henkilöstöpalveluiden markkinan toimimattomuus on aito ongelma kilpailuttamisen näkökulmasta.

Tornion kaupunki katsoo, että jätehuoltoala välttämättömänä kunnallisena palveluna tulee rajata kokonaan sidosyksiköjä koskevan vähimmäisomistusosuussääntelyn ulkopuolelle. Tornion kaupunki on enemmistöosakas Perämeren Jätehuolto Oy:ssä. Vuonna 1998 perustettu Perämeren Jätehuolto Oy on kuntayhtiö, joka vastaa jätehuollosta Lounais-Lapin alueella. Yhtiön perustajakunnat ovat Kemin ja Tornion kaupungit sekä Keminmaan, Tervolan ja Ylitornion kunnat. Yhtiö hoitaa kuntien jätehuoltoon liittyvät velvoitteet, joita ovat mm. jätehuollon suunnittelu ja kehitys sekä kierrätyksen järjestäminen. Perämeren Jätehuolto on osakeyhtiö eli lakimuutos koskee myös sitä.

Tornion kaupungin hankinnat Perämeren Jätehuolto Oy:lta ovat ostolaskudatan perusteella n. 50 000 euroa vuodessa. Palveluhankinta ei ylitä toistaiseksi voimassaolevana sopimuksena EU kynnysrajaa, ja kilpailutettaisiin kansallisen hankintalain mukaisesti. Meri-Lapin alueella ei ole muita vastaavia jätteenkäsittelylaitoksia, kuin Perämeren Jätehuolto Oy. Palvelun luonteen vuoksi myös suorahankintaperusteet mahdollisesti myös täyttyisivät.

Tornio on kilpailuttanut ICT hankinnat joko itse, tai hankintarenkaan kautta, tai käyttänyt Hanselin puite- ja DPS- sopimuksia. Ainoastaan Microsoft lisenssit on tulleet Tieran kautta sidosyksikköhankintana. Sopimuksen päättäminen ei vaikuta lisenssien voimassaoloon

eikä poista velvollisuutta suorittaa lisenssityyppikohtaisia maksuja tehtyjen tilausten voimassaolon päättymiseen asti. Tornion on lopetettava palvelut itsepalveluportaalista itse, jos lisenssien käyttöä ei enää jatketa. Tämä vaikuttaa kilpailutusten suunnitteluun aikataulun osalta.

Torniossa koulujen ja päiväkotien ruokahuollosta vastaavat koulujen keskuskeittiöt, palvelua ei ole ulkoistettu. Myöskään talous- ja henkilöstöpalveluiden osalta Tornio ei ole ulkoistanut palveluita sidosyksikköön, tai muualle.

Näin ollen hankintalakimuutosesityksillä säästötavoitteita ei tulisi, mutta kilpailua syntyisi jonkin verran.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Torniossa markkinakartoitus on käytössä kaikissa hankinnoissa ja osa suunnittelua.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Tornion kaupunkikonsernin hankinnat ovat n. 25 miljoonaa euroa vuodessa. Lukua nostaa tulevina vuosina työllisyysalueen koulutus- ja palveluhankinnat n. miljoonalla eurolla vuosittain. TE palveluiden tuottaja on Kuntalain mukainen sidosyksikkö Koulutuskuntayhtymä Lappia, jota hankintalakiuudistus ei koske.

Hankintalakiuudistuksessa esityksen mukaan pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siinä korostettaisiin hankintayksikön toimenpiteitä huomioida kilpailuolosuhteet kuvaamalla erilaisia toimenpiteitä hankinnan suunnittelun ja valmistelun toteuttamiseksi erityisesti kartoittaen markkinoita alan yrityksiä kuulemalla ja erilaisia analyysityökaluja käyttämällä hankinnan toteutustavan suunnittelussa. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan hankintayksikön olisi tehtävä markkinakartoitus tai muutoin arvioitava hankintamallin soveltuvuus yli 10 miljoonan euron hankinnoista.

Tornion kaupunkikonsernissa on hyvin harvoin, jos ollenkaan, yli 10 miljoonan euron hankintoja. Torniossa on keskitetty hankintapalvelut, jossa markkinakartoituksesta vastaavat tilaajana toimialat ja markkinavuoropuhelu järjestetään tarvittaessa hankintapalveluiden toimesta. Mikäli yli 10 miljoonan euron hankinta tulisi, se valmisteltaisiin huolella ja markkinavuoropuhelu olisi luonteva osa hankintaa. Hankintojen jakamisesta osiin yhdyimme Kuntaliiton antamaan lausuntoon.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Kyllä ovat. Esimerkiksi katujen ja teiden kunnossapitosopimukset, liikennöintisopimukset joukkoliikenteessä, koulukuljetukset, ruokakuljetukset, satunnaiset kuljetukset ylittävät EU kynnyksärajan ja kilpailutetaan jo valmiiksi osissa ja osa usean toimittajan puitejärjestelyinä.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Vaikutusta arvioidaan hankintayksiköiden taakkaan, palvelujen järjestämistapoihin sekä käytännön hankintatoimeen. Vastaus koskee koko kaupunkiorganisaatiota. Tornion kaupunkikonsernissa sidosyksiköiden käytön rajoittaminen ei vaikuta käytännön hankintatoimeen, toimialojen taakkaan, tai palveluiden järjestämistapoihin. Käyttämämme sidosyksiköt ovat sellaisia, että voivat osallistua hankintayksikön järjestämiin kilpailutuksiin (sidosyksikköhankinnat: tulkkauspalvelut, kirjaston kirjat ja ICT/MS lisenssit).

Kirjaston osalta lakimuutos vaatisi pidemmän siirtymäajan. Muutos voisi johtaa sidosyksikkömme KOHA-Suomi Oy yhtiön purkamiseen ja palveluiden tuottamisen loppumiseen. Tällöin palattaisiin takaisin tilanteeseen, jossa markkinoilla olisi yksi kaupallinen toimija, jolla olisi käytännössä monopoliasema kirjastojärjestelmämarkkinoilla. Käytännössä Koha- kirjastojärjestelmän osalta voitaisiin joutua tilanteeseen, jossa koko kirjastojärjestelmä jouduttaisiin uusimaan monopoliasemassa olevalle toimijalle. Tästä aiheutuisi pelkkiä kustannuksia ja tarpeetonta työtä. Tornion tavoitteena ei ole pilotoida innovaatiojärjestelmähankintaa. Markkinoille tulisi siten saada lisää toimijoita ja kilpailua, jotta lakimuutos olisi toimiva.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Omistajakunnat arvioivat vaikutuksen Perämeren jätehuolto Oy osalta.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Ei aiheuta muutoksia.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Jätehuoltoala välttämättömänä kunnallisena palveluna tulee rajata kokonaan sidosyksikköjä koskevan vähimmäisomistusosuussääntelyn ulkopuolelle.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Kokonaisuuden kannalta muutos vapauttaa markkinoille sidosyksiköiltä tehdyt hankinnat ja se edistää kilpailua. Sidosyksikköyhtiöiden toimittamien palveluiden laatu voi parantua kilpailutilanteessa.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Hankintayksiköillä tulee olla valmiiksi suunnitelma, miten ja milloin palvelut kilpailutetaan Torniossa. Siirtymäaika voisi olla kolmesta viiteen vuoteen.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Tornion kaupungille ei aiheuta toimenpiteitä.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Omistusosuusvaatimus tulisi käsitellä Kuntaliiton lausunnon mukaisesti.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Vastaa. Ei vaikutusta.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Seutuliikenne, kaupunkilinjat, palveluliikenne, koulukuljetukset, ruokakuljetukset, satunnaiset kuljetukset - kaikissa on alueellamme samat liikennöitsijät ja palveluun kohdistuvat erilliset sopimukset, joten alueellamme ei ole tarkoituksenmukaista tarkistaa rikosrekisteriotteita 3-5 eri kilpailutukseen samalta tarjoajalta, joten esitys pakollisuudesta luopumiseen on hyvä.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Purkaa hallinnollista taakkaa hankintayksikössä jonkin verran.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Jälki-ilmoittamisvelvollisuudesta tulisi luopua kokonaan.

Muut huomiot

-

Backman Sari
Tornion kaupunki - Keskushallinto